

Zaključna dela na novi Prešernovi

Mnogi občani negodujejo nad novimi podhodi in podvozi na Prešernovi, nekateri, ker se jim mudi in jih ovirajo, drugi, ker kvarijo estetski videz mesta, vsi skupaj pa so mnjenja, da dela tečejo prepočasi in da izvajalci po malem zavlačujejo.

Sklenili smo se prepričati, kako je s stvarjo, pa smo obiskali »prvega odgovornega« moža, tovariša Jožeta Jenka, direktorja delovne skupnosti SIS za izgradnjo ljubljanskih cest.

Tov. Jenko je takoj zanikal naše navidezno negotovanje.

»Nikakršne zamude ni, dela napredujejo zelo hitro, še posebno na Erjavčevi. Prvi izvajalec, Slovenija ceste, bo svoje sredi meseca že verjetno končal, pa tudi Gradis, ki je zadolžen za mostove, je že iz kritične faze. Pri gradnji,« je nadaljeval direktor, »so najkritičnejša groba zemeljska dela, ko smo odvisni od vremena in lahko en dan dežja zadrži gradnjo za nekaj dni.«

»In kdaj lahko upamo, da bomo prehod začeli uporabljati?«

»V drugi polovici meseca bo cesta usposobljena kot cesta v gradnji, to je, poskrbeli bomo za prevoznost vozišča in prehodnost enega pločnika na strani proti Tivoliju.«

»Kaj pa drugi objekti?«

»Na Cankarjevi manjka le še make up, če lahko tako rečemo, ki bo podoben, kot je sedaj na prenovljeni Čopovi. Še prej pa se, najbrž že pred 10. t. m; začne s finiširanjem na Puharjevi, ki naj bi bila gotova ta mesec, čeprav se na izvajalca iz Josipdola na Pohorju ne moremo posebno zanesti.

Pa še nekaj, sredstva javnega obveščanja niso pravilno informirala javnosti in naj sedaj povem, da sta oba podhoda za pešce uporabna, kot je bila uporabna v času del Čopova, in naj občani nikar ne hodijo čez progo, kar je zelo nevarno. Sicer pa se zavedamo, da se ljudje ne morejo kar tako zlahka navaditi nanje. Za primer pogledajte kar Celovško s podhodi, ki jih ljudje ne uporabljajo in vsakokrat, ko spet koga povozi avto, se jih več preusmeri na podhode.

»Bojimo se,« je še zaskrbelo tovariša Jenka, »da bi se nam zgodilo kaj podobnega kot v Šiški, kjer so nam vandali že prve dni razbili svetlobna telesa v podhodu. No, naj zaključim s tem: Puharjeva naj bi bila prehodna koncem oktobra in finalizacija ne bo ovirala prehoda.«

»Kako pa je s financiranjem?«

»To je pa resničen problem. Za dokončanje nam manjka še osem starih milijard, katerih odobritev zdaj pričakujemo od banke.

Moram reči, da smo od občine Center in ŽG Ljubljana pričakovali več finančne pomoči. Obe sta obljubili, da bosta prelili med naša sredstva 10-kratne letne zneske, ki so potrebni za vzdrževanje prehodov preko proge, železnica pa je tudi obljubila tretjino sredstev, ki bodo potrebni za podaljšanje Puharjeve, ker

bi se s tem povečala varnost.

Ostanejo pa še problemi, ki so tipično jugoslovanski: znamo namreč zgraditi nek objekt, ne znamo ga pa vzdrževati in ga pustimo na milost in nemilost propadanju. Menim, da bi komunalna skupnost občine Center morala zagotoviti ta sredstva.«

»Ali bodo podhodi suhoparni ali se bodo izkoristili še za kak drug namen?«

»Za enkrat mi nimamo načrtov, menim pa, da bi jih lahko izkoristile bližnje galerije za postavljanje panojev za njihove razstave, tudi s cvetjem bi jih lahko popestrili, sicer pa so že itak zelo zanimive in osvežujoče konstrukcije, nikakor ne klasično moreče, ampak prav svetle, zračne in svobodne s svojimi meandri in zoženji.«

Vito Komac

PRED 130 LETI

Prvi hlapon v Ljubljani

16. septembra je minilo natanko 130 let, odkar je na ljubljansko železniško postajo pripeljal prvi vlak. Ljubljana ga je pričakala nadvse slovesno in menda od tega dne v Ljubljani še ni bilo toliko ljudi. Razobešene zastave, grmenje topov z ljubljanskega gradu, zvonjenje zvonov, vse to je dajalo Ljubljani še slovesnejši videz.

Prva hlapona, ki sta pripeljala na ljubljansko postajo sta se imenovala »Ljubljana« in »Triglav«. Lokomotiva »Ljubljana« je vozila s hitrostjo 50 km na uro, »Triglav« pa nekoliko počasneje. Z otvoritvijo železnice je napočila za Ljubljano doba velikih sprememb. V Ljubljani je bila od septembra leta 1849 do junija 1857 končna železniška postaja, kjer so nakladali oziroma pretovarjali blago, ki je prihajalo s severa in vzhoda in ki je bilo namenjeno k morju ali pa v obratni smeri. V Ljubljano so cestna vozila dovažala z vseh strani tovore za nadaljnjo odpremo po železnici in tu so nakladali težke tovarne z blagom za Benečijo in Lombardijo. Ljubljana je kot končna postaja dosegla več kot 28 odstotkov vsega prevoženega tovora. V Ljubljano se je doselilo v treh letih po otvoritvi železnice več kot tri tisoč prebivalcev.

M. S.

obravnavamo, usklajujemo, odločamo — obravnavamo, usklajujemo, odločamo —

MNENJE OBČANOV OB JAVNI RAZPRAVI O STANOVANJSKEM GOSPODARSTVU

Vsak vidi problem po svoje

O tem, kako tečejo priprave na javno razpravo o stanovanjski izgradnji smo povprašali tov. Staša Olupa, sekretarja samoupravnih stanovanjske skupnosti občine Ljubljana Center.

»Gradivo je že porazdeljeno po krajevnih skupnostih. Razprave bodo tekale v glavnem v tednu pred 17. 9., ko mora biti ta faza zaključena. Nosilci razprave so zlasti delegati hišnih svetov, posamezne delegacije za stanovanjsko skupnost v posameznih KS, delegati v družbenopolitičnih organizacijah in različnih drugih komisijah in svetih krajevnih skupnosti.

Na nivoju krajevnih skupnosti se bodo pripombe in predlogi občanov kot stanovalcev in delavcev zbrale, delegati v republiški skupščini pa jih bodo seveda upoštevali pri oblikovanju novega zakona o stanovanjski izgradnji.«

»Treba bo vse potrebe in zahteve uskladiti tako znotraj krajevnih skupnosti kot tudi med samimi KS, nato pa seveda tudi v širšem merilu. Veliko pomanjkljivosti je na vseh področjih stanovanjske problematike. Težave so tako z izvajalci, ki imajo še vedno le tržni odnos do same graditve, kot tudi s stanovalci, ki so pogosto neodgovorni in samo-svoji v razpolaganju in upravljanju s stanovanji. Potrebna bo tudi večja solidarnost med krajevnimi skupnostmi in občinami na ljubljanskem območju tako glede investiranja oziroma novogradenj kot tudi prenov in investicijskega vzdrževanja. To pa po drugi

strani tudi pomeni, da bodo stanarine morale postati ekonomske, torej se bodo povišale.

Skratka, od javne razprave pričakujemo kvalitetne pripombe, izpolnitve in predloge.«

Tako je stanovanjsko problematiko orisal tovariš Olup. Po pogovoru z njim smo se podali na potep po ulicah. Naše naključne sogovornike smo vprašali, kaj menijo o javni razpravi in kaj pravzaprav pričakujejo od novega zakona o stanovanjski politiki, ki naj bi bil rezultat te razprave. Zanimali so nas tudi stanovanjski problemi, s katerimi se spoprijemajo prebivalci krajevnih skupnosti v okviru občine Center. Zabeležili smo njihove pripombe in konkretne predloge v zvezi s stanovanjsko izgradnjo, pri vsem tem pa smo mnogokrat naleteli na ostro kritiko.

— Če je utemeljena ali ne — to prepuščamo bralcu...

Takole so nam povedali:

»Vsekakor so problemi v zvezi s stanovanjsko izgradnjo, ki bi jih bilo potrebno kmalu rešiti,« pravi tovarišica PAVUNC iz krajevnih skupnosti Stara Ljubljana. »Tudi sama sem že imela določene težave. Čudne stvari se včasih pojavijo že pri samem ocenjevanju vrednosti stanovanj:

enkrat ga na primer ocenijo s 600 točkami, drugič pa z manj. Med obema točkovanjem se stanovanje seveda ure-

juje, in to z lastnimi sredstvi! Takšne prenovne pa precej stanejo in so večkrat neobhodno potrebne, in niso kaka »muha« najemnika oziroma lastnika stanovanja. Tudi pri delitvi stanovanj še vedno ni vse tako, kot naj bi bilo. Pogledajte: nekateri kaj kmalu in lahko dobijo stanovanje, medtem ko morajo mnogi na vselitev čakati dolge mesece, če že ne kar leto dni ali celo dlje časa, tudi po več let! No, kriteriji za pridobitev stanovanjske pravice mi žal niso dovolj znani, mislim pa,« je končala sogovornica, »da bi bilo treba marsikaj spremeniti, izboljšati in popraviti, bi jih postali bolj enaki za vse...«

Tovariš ŠTOVIČEK (prav tako iz krajevnih skupnosti

Stara Ljubljana) je na vprašanje, kaj naj bi se spremenilo oziroma izboljšalo z novim zakonom o stanovanjski izgradnji, odgovoril:

»Najprej: stanovanjska izgradnja bi morala postati bolj organizirana. Morali bi graditi cenejša stanovanja, pa tudi sama gradnja bi morala hitreje potekati, saj so potrebe po najemniških stanovanjih vse večje — gradnja pa kar nekako zaostaja. Vse gre veliko prepočasi; kje so ovire, da je takó, kot pač je, to je pa že drugo vprašanje! Seveda so tu še stara stanovanja, toda vsa — ali pa skoraj vsa — potrebujejo temeljito adaptacijo. Za kaj takega pa mora človek imeti veliko denarja — a kje ga dobiti?! Prav tako se zatakne pri nakupu starih stanovanj, saj v ta namen ne gre veliko denarja (banka ne daje kreditov). In ker so potrebe po stanovanjih

zelo velike, nekateri to znajo lepo izkoristiti sebi v prid.«

V krajevni skupnosti Gradišče smo za kratek razgovor poprosili tovarišico ČEH. Njen predlog za izboljšavo se-

danjega položaja in kar naj bi vseboval tudi nov zakon o stanovanjski izgradnji je, naj bi gradbena podjetja gradila čim

več standardnih stanovanj.

»Ljudje že sedaj bolj ali manj težko kupijo streho nad glavo. Zdaj se bodo stanarine prav gotovo povečale — kdove za koliko... Težko bo predvsem za tiste, ki imajo nizke osebne dohodke, pa številno družino...« je razmišljala tovarišica Čehova.

Prvič v naši anketi pa smo lahko zabeležili tudi pohvalne besede. Te se nanašajo predvsem na veliko medsebojno pomoč sostanovalcev. Tudi z delom hišnega sveta je bila zelo zadovoljna. Povedala je, da vsa dela, ki lahko veliko izboljšajo njihove stanovanjske pogoje, navadno opravijo sami stanovalci s pomočjo Staninvesta. V pojasnilo je navedla:

»Prej smo imeli na primer zelo nekomfortno stanovanje. Kasneje smo sami uredili kopalnico in takoj je bilo bolje.«

Podali smo se v krajevno skupnost Poljane. Na ulici smo ustavili tovarišico KLEMENČIČ. Kaj pričakuje od

Javna razprava v Gradišču

Predsedstvo krajevne konference SZDL Gradišče je ob sodelovanju komisije za stanovanjsko gospodarstvo pri svetu KS in delegacije za SIS za stanovanjsko gospodarstvo, pripravilo javno razpravo o predlogu akcijskega programa za uresničevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v Ljubljani.

O predlogu akcijskega programa so na skupni seji najprej razpravljali člani komisije in delegacije SIS za stanovanjsko gospodarstvo. Svoja stališča so posredovali tudi predsedstvu KK SZDL, ki je v njihovi navzočnosti o predlogu razpravljalo na svoji razširjeni seji dne 11. septembra 1979.

Omejiti bo treba razseljevanje in ne dopuščati, da stanovanjske površine spreminjamo v poslovne prostore. Obrazložil je tudi združevanje sredstev – dogovor z delovnimi organizacijami, v katere namene bi sredstva združevali (60%) – več za subvencioniranje stanovanj – manj za lastno gradnjo. Prikazal je tudi problematiko strokovnih služb. Po predlogu naj bi se v okviru Staninvesta združile tiste strokovne službe, ki skrbijo za vzdrževanje hiš in pobiranje stanarin. Dotaknil se je tudi posebnih problemov, podnajemniških razmerij, nezasedenih stanovanj in problema ekonomskih stanarin za katere še ni modela. Izpostaviti bo treba približno enak položaj stanovalcev – enak standard stanovanj.

V razpravi o predlogu akcijskega

skega programa so obravnavali problem visokih cen stanovanjske graditve v Ljubljani. Predlagali so, naj bi gradili celotne soseske istočasno in bolj načrtno, naj bi bolj izkoristili mehanizacijo in si prizadevali za znižanjem gradbenih stroškov, saj je cena za m² gradnje pri nas že višja kot v tujini.

Postavili so tudi vprašanje nepoštenega odnosa do stanovanjske graditve, ki je često ovirana zaradi zavlačevanja pri pridobivanju dokumentacije, pobiranju zemljiške rente itd. Nakazali so tudi odnos do graditeljev zasebnih stanovanj. Menili so, da bi moralo biti uspešnejše in boljše reševanje teh zadev v akcijskem programu nakazano.

V zvezi s prenovo stanovanj je bilo ugotovljeno, da ta poteka prepočasi. Nujno bi bilo treba vključiti v plan prenove tudi poslopja v KS Gradišče (ob Prešernovi in Rimski cesti). Prisotni so poudarili, da je bilo že večkrat rečeno, da so sredstva za prenovo stanovanj zagotovljena in da manjka dogovarjanja v mestu. Skrajni čas je, da preidemo od besed k akciji. Izhodišče naj

bo, da obravnavamo prenovo kot novogradnjo, kar je posebno pomembno za celotno področje občine Center.

Omenjen je bil tudi problem adaptacije podstrešij za pridobivanje novih stanovanj. Nič ne storimo, da bi to gradnjo pospešili. Hišni sveti se ponekod v hišah z družbenimi stanovanji obnašajo lastniško, tudi ko ima nekdo že vso dokumentacijo. Pri hišah, ki statično to prenesejo, naj bi brez oviranja dovolili gradnjo na podstrešju. Prisotni so tudi omenili, da je v gradivu (v akcijskem programu) adaptacija stanovanj nestrokovno utemeljena in obravnavana kot prenova stanovanj.

Nakazan je bilo tudi problem zamenjave stanovanj, ko bi starejši ljudje, ki imajo veliko stanovanje, le to radi zamenjali za manjše, a jim ne uspe. Zamenjava naj bi bila organizirana in sprejemljiva za obe strani. Če je nekdo pripravljen menjati stanovanje, ga je treba stimulirati in upoštevati družbene norme, da to realiziramo.

Prisotni so predlagali, da je treba v dokumentih (v akcijskem programu) omeniti tudi preprečevanje grupno-lastniških pojavov v izvršnih odborih stanovanjskih skupnosti.

Prav tako so bili mnenja, da je nujno potrebno zaostri pogoje ob prijavi stalnega bivališča, pri čemer naj bi dala svoje mnenje tudi hišni svet in krajevna skupnost.

A. 2.

PRIPRAVE ZA IZGRADNJO TOVARNE
PRIPRAVLJENE IN POLPRIPRAVLJENE HRANE

Skupni lonec

Polna zaposlenost v Ljubljani postavlja posebno pred družino kjer sta zaposlena oboje, in takih je večina, žgoča vprašanja prehrane. Za zaposlene žene je tako nakup in priprava hrane doma velika dodatna obremenitev. Vedno pogostejše se zato ljudje hranijo izven doma, v obratih družbene prehrane: delavci v obratih, ki jih imajo v OZD, kjer so zaposleni, otroci pa po vrtilih ali šolah. Verjetno bo v prihodnje prav tako. Pri tem pa je kvaliteta hrane v posameznih »internih« bifejih zelo različna, marsikje za pripravljanje hrane tudi nimajo primernih prostorov. Čeprav je videti, da so v posameznih delovnih organizacijah obroki hrane poceni, je to le površna ocena. Večinoma je osebje, ki dela v takem obratu plačano iz dohodka delovne organizacije, poraba toka in prostorov pa bremenijo poslovne stroške. Pri tem se je treba zavedati, da v nekaterih delovnih organizacijah hrana po svoji sestavi sploh ne ustreza standardom prehrane, saj je večinoma v njej veliko maščob in le malo vitaminov. Zato je v Ljubljani vse bolj pereča potreba po sodobni in organizirani prehrani.

HP Kolinska je zastavila program za izgradnjo tovarne pripravljene in polpripravljene hrane, ki bi veliko prispevala k boljši, bolj organizirani in cenejši prehrani delavskih ljudi in občanov. Ta tovarna naj bi pripravila dnevno 80.000 toplih in 64.000 hladnih obrokov ter 10.000 polpripravljenih jedi. Vsak dan naj bi bili na voljo 3 topli menuji, 3 hladni menuji in vrsta polpripravljenih različnih jedi. Prav tako pa naj bi v tovarni pripravljali tudi dietno prehrano. Kolinska je za to investicijo – predračunska vrednost znaša okoli 566.000 mlo dln – že dobila tudi lokacijo in pripravila finančno konstrukcijo, ki predvideva, da bi sredstva združevale OZD agroživilstva, proizvajalci embalaže in strojne opreme, del sredstev pa naj bi zbrali tudi v Ljubljani na podlagi samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za izgradnjo te tovarne.

Tako da bi na zaposlenega delavca združevali 500 dln ozioroma 250 dln v letošnjem letu in prav toliko v prihodnjem. Tako namensko združena sredstva bi se vračala po merilih, ki jih določa samoupravni sporazum o združevanju delovnih sredstev. Ob tem pa elaborat kaže, da bo investicija ekonomsko uspešna že pri 65% realizaciji proizvodnjega programa, pri čemer bi bile cene takih obrokov nižje kakor v sedanji družbeni prehrani.

B. P.

obravnavamo, usklajujemo, odločamo – obravnavamo, usklajujemo, odločamo –

novega, kmalu sprejetega zakona in kaj se bo izboljšalo z njegovo uveljavitvijo?

Navedla je veliko stvari, ki se ji ne zdijo pravilne in bi jih bilo treba čimprej odpraviti. K temu naj bi največ doprinesel prav novi zakon, kajti sedanje stanje po njenem mnenju še zdaleč ni zadovoljivo. Takole je pojasnila svoje nezadovoljstvo:

»V naši stanovanjski politiki je nekaj, kar hromi nadaljnji razvoj. Težave se začnejo že kar na začetku – pri sami izgradnji. Morali bi nuditi vsem ljudem vsaj približno enake stanovanjske pogoje. Tako pa pri nas gradimo zelo draga, kar razkošna stanovanja, ki pa jim 'mali človek' po finančni plati mnogokrat ni kos. Notranja oprema stanovanj bi morala postati stvar najemnika stanovanja: uredil bi prostore pač v skladu s svojo zmogljivostjo, saj marsikomu bogata notranja opremljenost zapre vrata takega stanovanja...«

Vprašali smo, kaj velja poh-

valiti in kaj grajati v zvezi s stanovanjsko problematiko. Zelo pohvalno se je izrazila o medsebojni sosedski pomoči in meni, naj bi oživel hišni sveti, kajti mnogokje še vedno vlada mrtvilo na tem področju. Nezadovoljna pa je s poslovanjem Staninvesta. Mnenja je, da je prav tu tisto »nekaj«, kar povzroča vse te zaplete, ko gre recimo za adaptacijo dotrajanih stanovanjskih prostorov. »Sredstev za taka dela ni, ali pa so zelo borna,« potoži sogovornica, »toda kam potem gre ves ta denar, ki ga Staninvest dobi od stanarin? Ljudje sploh nimajo nobene kontrole nad sredstvi, ki naj bi bila namenjena za adaptacijo. Vprašam se, če ne gredo ta sredstva predvsem za osebne dohodke lastnikov naših stanovanj?« Povedala je tudi, da se ji zdi stanovanjska izgradnja zelo neorganizirana ter da odločanje o stanovanjski politiki gre mimo delovnih ljudi in občanov. »Govori se eno – naredi pa nekaj čisto drugega, mimo želja in potreb vseh nas! Občani nimajo dovolj možnosti sodelovanja; zdi se, da stvari gredo kar nekam preveč birokratsko mimo nas...«

Tovarišica Klemenčičeva je tudi mnenja, da bi morali urbanisti in izvajalci gradnje več prostora nameniti zelenim površinam – torej parkom, zelenicam in površinam za igro otrok.

Vprašali smo za mnenje tudi predstavnika »mlajše generacije« – študenta. KOŽELJ Vito pravi, da je še vedno premalo cenejših stanovanj, ki bi bila dostopna plitvemu študentskemu žepu. »Vemo, kako lastniki stanovanj znajo izkoristiti stisko mladih ljudi,

ki jim je potrebna vsaj skromna streha nad glavo. Kaj vse morajo prestati študenti, ki so prisiljeni sprejeti vse pogoje, ki jim jih postavi stanodajalec! Mislim, da je pri nas m² stanovanjske površine še vedno najdražji v Evropi. Zakaj imamo vodilno mesto v tako neugodni zadevi, kot je stanovanjska problematika?«

Vprašali smo ga, če ima sam urejene stanovanjske pogoje. »Tudi sam iščem sobo – upam, da jo bom lahko dobil

preko oglasa. Ne vem pa še, na kaj vse bom naletel pri tem mojem iskanju...«

Tovarišica MARUŠIČ iz krajevne skupnosti Kolodvor je potožila, da želi zavarovalna skupnost Triglav namensko preurediti njihova stanovanja v polovne prostore, stanoválci pa se seveda večinoma ne strinjajo. Hišni svet je nepopustljiv, najbrž vse dotlej, dokler nam ne ponudijo bolj ugodnih pogojev za selitev. Zdi se mi neprimerno, da stara stanovanja v centru mesta preurejajo v poslovne namene, saj bo tako center brez

ljudi izumrl, kot je že veliko primerov po zahodnih vele-mestih.«

Tovarišica BOŽIČEVA iz KS Tabor je potožila, da je najemnica stanovanja, ki je stara in streha ves čas zamaka, toda kljub temu je optimistična do politike Staninvesta. Prejšnja lastnica hiše se je odselila v Švico in do letošnjega leta so stanarino plačevali njeni sestri.

»Sedanji lastnik hiše je Staninvest. Zaenkrat so pokazali samo dobro voljo, vendar upamo, da bo tudi kaj storjenega.«

Na Ajdovščini smo srečali tovariša ŠTUHCA. Povedal nam je naslednje:

»Sedanja stanovanjska politika je zelo slaba. Cene stanovanj so pretirano visoke, pravzaprav je cena m² najvišja v Evropi. Gradnja se nikoli ne zaključi v dogovorjenem roku, o vzrokih pa bi bilo treba več razmišljati. Občan, ki hoče dobiti stanovanje ali stanovanjsko pravico, naleti na velike težave: nekatera večja podjetja imajo dovolj solidarnostnih stanovanj za svoje de-

lavce, medtem ko nekatere ustanove, npr. šole, ne morejo nuditi takšnih ugodnosti. Velikokrat so že nedograjena stanovanja zdavnaj oddana, druga pa so prazna. Potrebno bi bilo več, hitreje in bolj ekonomično graditi. Zakaj rastejo črnogradnje? Zaradi prevelikih birokratskih ovir, zaradi lokacijskih načrtov, napake pa so tudi v ravnanju občinskih forumov. Sam sem si stanovanjske razmere popravil z lastnimi vlaganji, krediti in delom.«

Vito Komac
Dora Vodepivec